

TÄ'VVJÄNNMALLAŠ SÄÄ'MSUÄPPMÖŠ

Taarrjännam, Ruöccjännam da Lää'ddjännam halltööz, kook

tue'tte,

što sä'mmlain, täi koolm riikk meeran da alggmeeran, lie jii'jjez kulttuur da öhttsažká'ddjie'llem râäst riikki raaji di jii'jjez kiöl râäst riikki raaji,

što ju'n 7 da 10 pei'vven kâlgmannust 1751 čuölmum raajisuäppmööžž lââ'ssä'sškee'rjest (Lappi-kodisill) ra'jješ vuâđ öhttsažtuöjju râäst raaji da raavees sä'mmlai vuâ'mm ä'rbbnääl meâldlaž vuöiggâdvuöđid,

što sä'mmlai vuöiggâdvuöđid staanât meeraiköskksaž ooumažvuöiggâdvuöttsuäppmööžžin,

što Öhttöövâm meerkââ'dd priimi alggmeerai vuöiggâdvuöđid kuöskki čööđtööz ee'jjest 2007 da, što alggmeerai vuöiggâdvuöđid kuöskki čööđtööz vuäžžam tue'rj nobsteš Öhttöövâm meerkoo'ddi alggmeerai maai'lmkonree'ss loppä'sškee'rjest ee'jjest 2014,

što Taarrjännam lij, pe'ce ij Lää'ddjännam ni Ruöccjännam leäkku, tän suäppmööžž vuâllaakee'rjtempodd ratifiästtam Meeraiköskksaž tuâjjorganisaatio (ILO) ee'jjest 1989 raajjâm jiöččnaž jännmi algg- da rooddmeeraid kuöskki öölmâs-suäppmööžž nr 169,

mušt'te,

što Öhttöövâm meerkoo'ddi pörggsid da ooumažvuöiggâdvuöđid kuöskki o'hjeei vuâđđjurddjin da OECD mänggmeersaž pörggsid kuöskki tuu'min uu'det jie'llemvue'kkjie'llma ooumažvuöiggâdvuöđi, mie'ldd looggee'l alggmeerai vuöiggâdvuöđi, ci'sttjummuž kuöskki jeä'rab va'sttösvuöđ di uu'det riikkid va'sttösvuöđ u'vded vuä'pstöözid pörggsid ci'sttjed täid vuöiggâdvuöđid,

â'ne vue'löggemsââ'jjneez,

što sä'mmlai pue'tti vuöiggâdvuöttsââ'j raave'mmen vää'ldet jeä'rben lokku, što historia säättast sä'mmlaid jeä't leäkku âännam ööutverddsaz meeran da, što si'jjid leä't tuu'l âännam pannvuöiggâdvuöđlânji,

što sä'mmla haa'lee da tätta vä'ldded va'sttösvuöđ jii'jjez pue'ttiäai'j ooudummšest da, što see'st lij töözž še vuöiggâdvuött,

što riikk vä'ldde lokku sä'mmlai jiöččmie'rreemvuöiggâdvuöđ tieu'deen öölgummšeez tän suäppmööžž meâldlânji,

što suäppmööš ij cöög riikkid miöttmest, lokku vää'ldde'l vue'lmös tää'zz vuöiggâdvuöđid kuöskki 2 artikla da sä'mmlai jiöččmie'rreemvuöiggâdvuöđ kuöskki 4 artikla, vuöiggâdvuöđ piässâd sää'mtee'ögg jionstemlogstö'kke, töid oummid keäk â'ne jii'jjez sä'mmli'žžen da oummid, keäin lij âlddlös öhttvuött sää'm kulttuu're,

što sää'mvuu'd raajid vee'tet tän suäppmööžžâst rajjeed jee'resnalla täin kolmmân riikkâst da jee'res nää'leld jee'res kööčmööžžä pääl'k, leša nu'tt što tät šâdd sä'mmlai historiaal'laž da änn'jöžäigga kuulli â'lddâärmööžž di sää'm äännmööžž ci'sttjee'l, täävtössân sää'm

kulttuur, kiõl da õhttsažká'ddjie'llem raavummuš da nâanummuš sä'mmlai
jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõđ vuâđald,

što sää'mjie'llemvuõ'jjin da sää'm resuursi âânmõõžžin juu'rdet tän suâppmõõžžâst nõkam
ä'rbbvuõđlaž sää'mjie'llemvuõ'jjid da nõkam ä'rbbvuõđlaž sää'm resuursi âânmõõžž, kââ'tt
tuõ'llai pâ'jjen da veekk oudâs sä'mmlai kulttuur, kiõl da õhttsažká'ddjie'llem da, što
ä'rbbvuõđlaž âânmõš ij cõõgg ođđ meä'rmeâldlaž tuâimmjemnaa'li ââ'nmavâlddmõõžž,

što puä'33hâiddmest, kue'lšeellmõõžžâst da jee'res sä'mmlai ä'rbbvuõđlaž
luâttree'ğgesvuõđi âânmõõžžin lij jii'jjes-i miârktõs sää'm kulttuur, kiõl da
õhttsažká'ddjie'llem tuõ'll'jem da oudeem beä'lnn,

što sää'm neeznin lij kõskksaž sââ'jj sää'm kulttuur, kiõl da õhttsažká'ddjie'llem
tuõ'll'jumšest da oudâs viikmõõžžâst,

tobdste,

što sä'mmlain âlgg lee'd vuei'ttemvuõtt ââ'nned mäadd da čää'33 sää'm kulttuur, kiõl da
õhttsažká'ddjie'llem vuâđđan,

što sä'mmla – mâ'te jeärraz – lie vuäittam raajjâd nu'tt vuä'mstemvuõiggâdvuõđ gu
ââ'nemvuõiggâdvuõđid nu'tt õhttnaž oummu gu kollektiivlaž vuâđald,

što suâppmõš stään, leša ij muu'tt rajjum vuõiggâdvuõđid sää'mvuu'din,

što riikkin lij jeä'rab va'sttõsvuõtt, sä'mmlai ä'rbbvuõttnaa'lid ci'sttjee'l, staanâd sä'mmlaid
tuõttlõs vuei'ttemvuõđ vuä'žžad meersaž vuõigâsriâšldõõgg mie'ldd tobdstum da suudmin
raavuum šiõttuum mäddvuõiggâdvuõđid vuu'dineez,

što riikkin lij vuei'ttemvuõtt ainsmâ'tted, što sä'mmla vuä'žža vue'zzez sää'mvuu'din
puu't'tum luâttree'ğgesvuõđi äärvast, vää'ldde lokku vaaiktõõžž, kââ'tt luâttree'ğgesvuõđi
puu't'tummšest lij leämmaž da lij sää'mvuu'din sä'mmlai jie'llemvuõ'jjid, kulttuu're da
ä'rbbvuõđlaž jie'llemnâlla,

tobdste sää'mtii'ğgi aktiivlaž rool sagstõõllmõõžžin da tõi vuässõõttmõõžž sagstõõllmõõžžid da
kook vä'ldde lokku, što täi koolm riikk sää'mtee'ğg lie peä'lsteez priimmâm suâppmõõžž,

lie tuejjääm tän nallšem tâ'vjjânmallaš sää'msuâppmõõžž.

I láákk Sä'mmlai takai vuõiggâdvuõđ

1 artikla Suáppmõõžž mie'rr

Suáppmõõžž mie'rren lij ainsmâ'tted da raaveed sä'mmlai vuõiggâdvuõđid nu'tt, što sä'mmla vuäi'tte seeilted, harjited da oudeed kulttuurâz, kiõleez da õhttsažká'ddjie'llmeez, nu'tt što riikkraajin šâ'dde câagg vue'lmõs tää'zz mie'ldd.

2 artikla Vue'lmõs tää'zz vuõiggâdvuõđ

Tän suáppmõõžž staaâm vuõiggâdvuõđ lie vue'lmõs tää'zz vuõiggâdvuõđ. Tõk jie cõõgg õhttnaž riikkid veeide'mmen sä'mmlai vuõiggâdvuõđid le'be ä'lğğmest jeänab ka'tti tuáimid, ij-ka tõi vuáđald vuei't rajjeed nákam sä'mmlai vuõiggâdvuõđid, kook šâ'dde jee'res šeáttmõõžžin le'be meeraikõskksaž čõnnõõttmõõžžin.

3 artikla Sä'mmlai vuõiggâdvuõđ

Sä'mmla lie suáppmõõžžriikki alggmeer. Sä'mmlain lij vuõiggâdvuõtt seeilted, harjited da oudeed kulttuurâz, kiõleez da õhttsažká'ddjie'llmeez.

Riikk stää'ne sä'mmlai vuõiggâdvuõđid viõusâs vuõ'jjin da ä'lğğe taarb mie'ldd jeä'rab tuáimid, što tai vuõiggâdvuõđi âânmmõš le'čči sä'mmlaid a'lkkäáb.

4 artikla Jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõtt

Sä'mmlain lij meeran jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõtt. Tán vuõiggâdvuõđ vuáđald sä'mmla mie'rree luõvâld poliittlaž sââ'jez da oudeee luõvâld tääl'laž, sosiaal'laž da čuõvtõsjie'llmeez.

Jiõččmie'rreemvuõiggâdvuõtt teáuddai jiõččvaaldšummšen sii'skaa'sšin da sagstõõllmõõžžii mie'ldd aa'sšin, koin vuáitt lee'd jeä'rab miârktõs sä'mmlaid.

5 artikla Neezzni da áummai tää'ssârvv

Riikk oudeee sää'mneezni da -áummai di sää'mniõđi da -paa'rni kõskksaž tää'ssâärv. Täávtõssân lij sää'mneezni da -áummai kõskksaž tää'ssarvvu vuállmõš.

Tän suáppmõõžžâst jurddum suõ'rjin šõddi aa'sši valmštõõllmõõžžâst da tu'mmstõktuâjast riikk analysâ'stte da vä'ldde lokku tuáim vaaiktõõžžid sää'mneezni da -áummai beä'lnn.

Tän suáppmõõžžâst peággtum luõvâsvuõđi da vuõiggâdvuõđi âânmmõõžž staaânât sooggbeälla vuáđđneeí čârstemtää.

6 artikla Sää'mpäärnai vuõiggâdvuõđ

Riikk oudeee jeä'rben sää'mpäärnai vuõiggâdvuõđ õhttu da õõutsââ'jest jee'res sä'mmlaivui'm seeilted, harjited da oudeed kulttuurâz, kiõleez da õhttsažká'ddjie'llmeez.

Riikk kíddeee jeä'rab vuâmmšõõžž sää'mpäärnai taarbid da vuõiggâdvuõđid tieu'deen tän suáppmõõžž meáldlaž õõlgtummšeez. Sää'mpäärna ä'lğğe vuäžžad vaaikted jii'jez kuõskki aa'sšid äâ'jez da oudnemtää'zzez meáldlânji. Pukin sää'mpäärnaid kuõskki tuáimin älgg vuõss-sâjjsânji vä'ldded lokku päärna pue'rmõõžž.

7 artikla Čársteķa'nesvuõtt

Sä'mmlaid staañat sue'j sä'mmlažvuõđ diõtt šõddi čárstummuž vuástta.

Riikk tuáimmješkuä'tte viõusâld sä'mmlai čárstummuž da sij õõl šõddi ouddkâddmõõžži cõggâm ou'dde di kõskknaž ci'sttjem da fi'ttjem oudummuša sä'mmlai da jee'res meer kõõskâst.

8 artikla Ķiõll

Sää'mkiõlin juu'rdeť tãñ suãppmõõžžãst pukid sää'mkiõlid.

9 artikla Ä'rbbnääl

Riikk čuäl'jte äššakuulli ci'sttjummuž sä'mmlai vuõiggãdvuõttfi'ttjõõzzid, vuõiggãdvuõđlaž ä'rbbvuõđid da ä'rbbnaal'id.

Valmštõõllmen lää'jjšeãttmõõžž suõ'rjin, koin vuái'tte lee'd sää'm ä'rbbnääl, riikk čiõlgte, lie-go näkam nääl viõggãst da õõlgči-a tõid viõggãst åãreen staañad le'be muđoi vä'ldded lokku lää'jjšeãttmõõžžãst.

10 artikla Õhttsažtuâj rããst riikkraaji

Riikk hiãlpte sä'mmlai õhttsažtuâj rããst riikkraaji da pã'rğge jaukkeed cãggsid, kook šã'dde meerlažvuõđãst le'be jeãllsãã'jest le'be muđoi tõ'st, što sä'mmla lie meer, koon aazztummuš vuãll rããst riikkraaji.

Riikk hiãlpte sä'mmlai riikkraaji rããst vuãllai kulttuur, kiõl da õhttsažkã'ddjie'llem seeiltummuž, harjttummuž da oudummuž. Tãñ vue'jjest riikkin jeãñab ålgg tuejjeed a'lkkubun sä'mmlai jie'llemvue'jjharjttummuž rããst riikkraaji di oudeed sä'mmlai vue'itemvuõđid vuãžžãd mãtt'tõõzz di tiõrvãsvuõđ- da puõccjihãiddmõõžž di sosiaalhuõl nuu'bb jãñnmest gu jeãlstemjãñnmest te'l, gu näkam vue'kk lij äukkjab.

11 artikla Symbol

Riikk ci'sttje sä'mmlai vuõiggãdvuõđ mie'rreed sää'mliipp da jee'res sää'msymboli åãñnmõõžžãst di oudee sää'msymboli kuãsttjemvuõđ.

II l  kk Ji   mie'rreemvu igg advu tt

12 artikla S  'mte'g 

Ju 'k  su ppm  riikk st lij s  'mte'g , k  'tt lij k    m     st   rrai riikk   'lm s s  'mtu immorgaan. S  'mte'g  ee'ttk st s 'mmlaid, da t n va'lljee k    m     st   rrai riikk s 'mmlai   lmla  j  nstemvu igg advu 'tte vu   nee vaalivui'm.

 e ttm    id s  'mte'g  vaalin raaveet l  'jjest.

S  'mtii'g gin  'l  ge lee'd n kam va'sttemvuud da n kam tu j,  to t k vu i'tte vi us ld   'nned hu l s 'mmlai ji   mie'rreemvu igg advu   tieu'ddmet.

S  'mte'g  tu jaid raaveet l  'jjest. S  'mte'g  tu'mmee ji   cinee z jee'res aa'  sin, koivui'm t k haa'lee tuejjeed da koin t k haa'lee u'vdded ci lklmid.

13 artikla S  'mte'g  j  nstemlogst k

Oouma , k  'tt   nn jii'jjes s 'mml '  en da

- a) ke 'st lij s  'mki ll dommki ll n, le'be
- b) ke 'st lij le mma  pu rrsest,   kkast le'be   'jjest le'be   kk le'be   'j pu rrsest s  'mki ll dommki ll n, le'be
- c) ke 'st lij pu 'res, k  'tt lij le mma  s  'mte'g  j  nstemlogst  gg st,

lij vu igg advu tt, j s jee'res m 'te   'j, meerla vu   da naroodkee'rju 'll'j  z ku skki   lgt  z te uddje,   dd d valddum s  'mte'g  j  nstemlogst 'k e Taarrj nnmest, Ru ccj nnmest le'be L  'ddj nnmest.

S  'mte'g  vu i'tte tuejjeed  httsa tu j p 'jjen pe gtum me rr  z tiu'ddepiiymest meersa  l  'jje ttm     me ldl nji.

14 artikla S  'mte'g  vu igg advu tt ji   vaald ma

S  'mte'g  tuejje j    na  tu'mmst  ggid aa'  sin, koin t k meersa  l  'jje ttm     mie'ldd lie va'stt svu   st, di jee'res ki tt't  lmeez aa'  vivui'm.

15 artikla  httsa tu j

S  'mte'g  vu i'tte tuejjeed  httsa tu jjsu ppm    id jee'res algmeerai di meersa , vooudla  da p  ikla  bie'livui'm.

16 artikla  httsa  tu immorgaan

Riikk  'l  ge oudeed s  'mtii'g gi vueil'ttemvu  did tuejjeed  httsa tu j da noorr d  httsa  tu immorgaanid. J s meersa  l  'jje ttm     mie'ldd vu itt, vueil'tet  httsa  tu immorgaanid u'vdded   lm s vaald semtu jaid.

17 artikla Sagst  llm    

Riikk sagst  ll s  'mtii'g gin laa'jjid  i tte'mmen, tu'mmst  ggid tuejje'mmen di jee'res tu imid  'l  gmen, koin vu itt lee'd je 'rab mi rkt s s 'mmlaid. Sagst  llm    id   'net  i gg j  gg st, p rggm    n vu llad   utmi llsa vu 'tte s  'mtii'g gin le'be vu   ad s  'mte'g  mi sttm    

ou'ddel tu'mmstõktuâj. Riikk i'lmte sää'mteggä sõõrgmõõzz mie'ldd, gu lie altte'mmen tuejjeed näkam aa'sšivui'm.

18 artikla Sagstõõllmõõžž jee'res sä'mmlaid ee'ttkõ'stti bie'livui'm

Laa'jjid šiõtte'mmen, tu'mmstõõggid tuejje'mmen di ä'lğğmen jee'res tuåimid, koin vuåitt lee'd jeä'rab miårktõs jee'res sää'mbie'lid gu sää'mteggä, mã'te sää'msiidid, siidid, paalgåskoo'ddid, nuõrtsä'mmlai siidsåbbra le'be jee'res sää'morganisaatioid, riikk sagstååll, jõs tõõzz lij mäinn, še tän beä'l ee'ttkõ'sttjivui'm.

19 artikla Meeraikõskksaž ee'ttkåsttmõš

Riikk oudee sää'mtee'ğğ jioččnaž ee'ttkåsttmõõžž meeraikõskksaž organisaatioin da såbbrin, koin kiõtt'tõõlåt aa'sšid, koin lij jeä'rab miårktõs sä'mmlaid.

Meeraikõskksaž õhttvuõđin riikk vuåsstå'tte aktiivlånji sää'mtii'ğğid te'l, gu kiõtt'tõõlåt aa'sšid, koin lij jeä'rab miårktõs sä'mmlaid.

III láákk Kíõll da kulttuur

20 artikla Vuõiggâdvuõtt kíõlle da kulttuu're

Sä'mmlain lij vuõiggâdvuõtt harjted, ââ'nned, oudeed, seeilted da viikkâd oudâs pue'tti puõlvvõõggid kíõleez da kulttuurâz. Riikk ci'sttje, oudeed da suõjje täid vuõiggâdvuõd'id.

21 artikla Sää'mkiõl âânnmõš

Sä'mmlain lij vuõiggâdvuõtt ââ'nned oumažnõõmeez di vuäžžad töid primmum meersaž šeâttmõõžži meâldlânji.

Sää'mvuu'din âlgg vuei'tted priimmâd da ââ'nned sää'mkiõllsaž jânnamtiõdlaž nõõmid.

Sä'mmlain lij vuõiggâdvuõtt ââ'nned sää'mkiõl duõmmištmin da aa'sšid hâiddmen ve'rğgnii'kkivui'm sää'mvuu'din.

Riikk oudeed sä'mmlai vuei'ttemvuõd ââ'nned sää'mkiõl tiõrvâsvuõd- da puõccjihuõlâst di sosiaalhuõlâst sää'mvuu'din.

Riikk hiâlp te sää'mkiõl âânnmõõžž sää'mvuu'di ââlgbeä'Inn.

Tiõrvâsvuõd- da puõccjihuõl di sosiaalhuõl sue'rjest riikk vä'ldde lokku sää'mkulttuu're kuulli aa'sšid.

22 artikla Sää'm kulttuurä'rb, sää'm kulttuurõõlmtõõžž di sää'm ä'rbbvuõdlaž teâtt

Riikk vä'ldde lokku sää'm kulttuurää'rb, sää'm kulttuurõõlmtõõžžid da sää'm ä'rbbvuõdlaž teâtt tu'mmstõktuâjast, kââ'tt kuâskk sä'mmlai jie'llem.

Sää'm aunnsallaš kulttuurää'rb suõjjled laa'jjin. Riikk oudeed sä'mmlai immateriaal'laž kulttuurää'rb staa'nmõõžž. Sää'mtee'ğğ, le'be ve'rğgneek'kk õhttsažtuâjast sää'mtii'ğğin, sää'm museo le'be jee'res sää'm stroi'ttel va'stee sää'm kulttuurää'rb kuõskki aa'sšin.

Riikk le'be koon-ne jee'res õõlmâs stroi'ttel vaaldšmest le'ddi sää'm kulttuurää'rb vaaldšummuš kooll sää'mteggâ le'be museoid le'be stroi'ttilid õhttsažtuâjast sää'mtii'ğğin.

Riikk oudeed sää'm kulttuurjeällmõõžž maacctummuž da vaaldšummuž kuâlmad momee'nt meâldlânji.

23 artikla Mätt'tõs

Sä'mmlain lij vuâdđškooulâst le'be jee'res va'steei škooultää'zzest vuõiggâdvuõtt sää'mkiõl mätt'tõ'sse da sää'mkiõllsaž mätt'tõ'sse sää'mvuu'din. Jee'res jânnamtiõdlaž vuu'din riikk stää'ne sä'mmlaid vuâittmõõžž vuäžžad sää'mkiõl mätt'tõõžž di oudeed vuei'ttemvuõd'id sää'mkiõllsaž mätt'tõ'sse.

Riikk ä'lğge tuâimid škooultõõžž sue'rjest nu'tt, što sä'mmlai sâjja da vuõiggâdvuõd'id algmeeran di si'jji historiaa'je, kíõlle da kulttuu're kuulli teâttmõš da ci'sttjummuš lâssne'ce.

Sää'mtii'ğğin sagstõõlât 17 artikla meâldlânji mätt'tõõžž siiskõõžžâst sää'm-mättaunnsin le'be sää'mtee'ğğ vuâi'tte mie'rroom raami se'st oudeed mätt'tõõžž siiskõõžž sää'm-mättaunnsin da

tõin mii kooll sä'mmlai historiaa'je, kulttuu're, sä'mmlai ä'rbbvuõðid, jie'llemvuõ'jjid da õhttsažká'ddjie'llma.

Riikk vuai'tte, jõs tõn kiõččât taarbli'žžen, kõskkpoddsânji ta'rjjeed va'lljeemnalla mätt'tõsmõõntõõllmõõžžid ââ'nnemnalla vuu'din, koin jie leäkku sää'mkiõltäidssa u'čtee'l da koin sää'm mätt'tõõttji mie'rr lij occkaž.

24 artikla Tu'tkõkummuš

Riikk rä'je šiõgg oudldõõzzid sää'mõõutstõõzz beä'lnn miârkteei tu'tkõkummuša da tu'tkõkeemõhttsažtuõjju. Näkam tu'tkõkummuž harjite'mmen älgg vä'ldded lokku põõšši tu'tkõkeemeettlaž vuâkkõõzzid da meeraikõskksaž vuâđjurddjid, koid jää'kkõtet alggmeeraid õhttnei tu'tkõkummušest.

25 artikla Teäđtemneävv

Riikk oudee veidsõs sää'mkiõllsaž mediata'rjjeõžž.

Vää'ldee'l lokku teäđtemneävvai čõnnsate'mesvuõđ riikkin älgg pue'rmõõzz mie'ldd ââ'nned huõl tõ'st, što sä'mmlaid uu'det vuettemvuõđ raajjad da ââ'nned jii'jjez teäđtemneävvaid.

26 artikla Õhttsažtuâjj rââst riikkraaji

Riikk oudee sää'm kiõllhuõl kuõskki õhttsažtuâjj rââst riikkraaji jeä'rben kiõl'laž noormid da terminologia meä'rtõõllmen.

Riikk oudee õhttsažtuâjj rââst riikkraaji kõõččmõõžžin, kook kue'skõke sää'mkiõl škooultõõzz da mätt'tõõzz, sää'mkiõllsaž škooultõõzz da mätt'tõõzz di sä'mmlai historia, kulttuur da kiõl kuõskki škooultõõzz da mätt'tõõzz. Lââ'ssen riikk oudee sää'mkiõllsaž mättmateriaal da sä'mmlai historia, kulttuur da kiõl kuõskki mättmateriaal oudâs viikkmõõžž kuõskki õhttsažtuâjj rââst riikkraaji.

Riikk oudee sää'm kulttuurää'rb da sää'm ä'rbbvuõđlaž teäđ dokumentâsttmõ'sše, suõjjlummuša da ââ'nma kuulli õhttsažtuâjj rââst riikkraaji.

Riikk sme'llkâ'tte vuettemmez mie'ldd da teäđtemneävvai čõnnsate'mesvuõđ lokku vää'ldee'l õhttsažtuõjju rââst riikkraaji sää'mkiõllsaž mediata'rjjeõžž ta'rjjeei teäđtemneävvai kõõsk.

IV l  kk M  dd da    '33

27 artikla Vu igg dvu tt maddu da   cca

T k vuu'd, koid s 'mmla lie  'rbvuo  mie'ldd   nnam, lie vu  dan t  zz,  to s 'mmla vu i'tte tu 'll'jed, harjted da oudeed kulttuur z,  i leez da  httsa k 'ddjie'llmeez.

S 'mmlai ku' es igsa   'rbvuo la  m dd- da    'ccvuu'di   nnm   lij riikkin  odd m vu  dan s 'mmlai kollektiivla  le'be  htna  oummu vu 'mstem- le'be   'nnemvu igg dvu tte.

28 artikla M dd- da    'ccvu igg dvu di stannm  

Riikk tu immje ku tte s 'mmlai vu igg dvu di ainsm 'ttem ou'dde, nu'tt  to s 'mmlain lij vu igg dvu tt  'rbvuo  mie'ldd   'nnmeez lu tree' ggesvu di, t i vu   ma di vu ittm    id t i   'nma s  'mvuu'din.

Riikk ainsm 'tte,  to meersa  l  'jse ttm     st lie  i ttl s m  nt  llm    , koivui'm vuei'tet   nn   e'l raaveed s 'mmlai vu igg dvu di maddu da   cca.

Te'l, gu vu igg dvu di arvvt  l t, v  'ldet lokku,  to s 'mmlai lu tree' ggesvu di   nnm    st h  'rvelde ku   je ni m  k p    i ki j lu ttu.

29 artikla K skkna  ci'sttjumu 

Riikk  'ne hu l t 'st,  to vu igg dvu  vaald eei da puk jee'res m  ddai da  aa'33i   'ni  u 'jte k skkna  ci'sttjumu  kuei'meez intree'ssid se mmast v  'ld e'l lokku, m i'd s 'mmlai lu tree' ggesvu di   nnm   mi rkk   v s  'm kulttuu're,  i 'lle da  httsa k 'ddjie'llma.

30 artikla Lu tree' ggesvu di k ssj  ttm   le'be t i mottjam   nnm  

Gu riikk sme 'tte s  'mvuu'di lu tree' ggesvu di ku skki tu imid le'be t i   'nnemjurddi mutt z le'be loo'vi mi ttm     t id, riikk ke '  e t  'rkben,  to tu im le'be mottjam   'nnemjuurd jie  odd t j  nnai h  i't s  'm ki 'lle, kulttuu're le'be  httsa k 'ddjie'llma. Gu tu im le'be mutt z ouddm     smi tt t, riikk  'ne hu l n  rvee'l,  to jee'res tu imi vaaikt s obbn s s  'm kulttuu're, ki 'lle da  httsa k 'ddjie'llma v  'ldet vuu'dest lokku.

K ssj  ttmen s 'mmlai vu 'mstem- le'be   'nnemvu igg dvu tte ko'rvv  zz m  u'set t n mie'ldd, m i'd t 'st t  'rkben  i tteet meersa  l  'jse ttm     st.

31 artikla S 'mmlai vu igg dvu tt harjted kulttuur z,  i leez da  httsa k 'ddjie'llmeez

S 'mmlain algmeeran ij vu    ke'ldded vu igg dvu tt harjted kulttuur z,  i leez da  httsa k 'ddjie'llmeez k ssj   e'l lu tree' ggesvu di le'be muu'ttee'l t i   'nnemjurddi.

32 artikla Lu tree' ggesvu di vaald summu 

V  'ld e'l lokku,  to s 'mmlai vu igg dvu din maddu da   cca je 'rab mi rkt s s  'm kulttuur,  i l da  httsa k 'ddjie'llem seillam be 'l n, riikk da jee'res riikk j llm     vaald eei sagst 'lle nu'tt kookkas gu p 'stte s 'mmlaivui'm k    m    in, kook ko'lle s 'mmlaid ku skki lu tree' ggesvu di vaald ma da koid 17 artikla   lgt    id je 't su vlduku, le'be vu st 'tte jee'res nalla aktiivl nji s 'mmlaid t id k    m    id.

33 artikla Luâtt- da kulttuurpirrõs

Riikk oudee sä'mmlai ä'rbvuõđlaž teãđ ci'sttjee'l sää'mvuu'di luâtt- da kulttuurpirrõõzzi keäll'jeei âânmõõžž da vää'ldee'l lokku luâtt- da kulttuurpirrõõzzi jeä'rab miãrktõõzz sä'mmlai kulttuur, kiõl da õhtsažkã'ddjie'llem vuãđđan.

V l  kk Jie'ilemvue'jj

34 artikla S  m jie'ilemvue'jj

S  m jie'ilemvu 'jjin lij jii'jjez-i mi rkt s s mmlai kulttuur, k i l da  httsa k 'ddjie'ilem seeiltem, harjitem da oudeem be 'l n.

Lu ttjie'ilemvu 'jjin, kue'l seellm    , me ccjummu , occnja  jie'll'ji  nmm     da lu ttree'  gesvu di ru kkm     mie'ldd loogge'l, lie ku'kes s  m  'rbvu di jee'res s  mvuu'din da kuu'kk pi'stti vaaikt    k i lle, kulttuu're da s mmlai  'rbvu dla  ti ttu di aazztumm a, p rtt-tallu da k i tt-tu jpuu't'     aunnsid.

Riikk ve'k ke oud s s  mjie'ilemvu 'jjid.

Jie'ilemvu 'jji harjittummu  da lu ttree'  gesvu di   nmm       'net  inn s  mkulttuur harjittumm en, h 't-i od  me 'rme ldla  tu immjem-maallid v  'ldet   'nma takai  httsa k 'ddoudnem mie'ldd.

35 artikla Kulttuurjie'ilemvue'jj da kreevs s jie'ilemvue'jj di maatk ummu 

S  m kulttuur, historia da lu tt lie kulttuurjie'ilemvu 'jji da kreevs s jie'ilemvu 'jji di maatk em vi kkv  r. Riikk oudee t n,  to t n vi kkv  r   'net  u'k ken ke ll'jeeinalla da s  mki l, kulttuur da  httsa k 'ddjie'ilem ci'sttjee'l.

36 artikla Pu  zh iddm  

Pu  zh iddmest lij s  mjie'ilemvue'k ken da  'rbnaa'lid vu   nee'i kulttuurmall n l  'jj su jj.

Riikk oudee s mmlai harjitem pu  zh iddam s  'j da tu immjemoudld     di oudee  httsa tu j r  st riikkraaji.

37 artikla Mi ri lu ttree'  gesvu di

Mi rs  mvuu'dest  oddi mi r jie'li lu ttree'  gesvu di  i tt  llm       da ju kkm        lgg k ddeed je 'rben vu mm     t   , m kam mi rkt s s mmlai n  'lest  u'k ked t id ree'  gesvu di lij s mmlai kulttuu're, k i lle da  httsa k 'ddjie'llma.

38 artikla K i tt-tu j

Riikk oudee l  'jj e tlva , vaald malla  le'be t  l'la  tu imivui'm s mmlai vee'i'ttemvu diid je llted, seeilted, su jjled da oudeed k i tt-tu jju kuulli  'rbvu dla  t  idaid da naa'lid da  'rbvu dla  te di di oudld     harjited k i tt-tu j jie'ilemvue'k ken.

VI l  kk Su ppm     tiu'ddepiiijm  

39 artikla Mini'sttri da s  'mtii'  gi saaggj  'dtee'ji  httsa tu jrr  'dd

Taarrj  nam, Ru ccj  nam da L  'ddj  nam s  'maa's  i va'stteei mini'stter di t i j  nmi s  'mtii'  gi saaggj  'dteei noor 'tte mie'rrk  ski.

 httsa tu jain oudeed t n su ppm     1 artikla me ldla  me 'r. S bbrin k ott't  l t t n su ppm     tiu'ddepiiijm    .

40 artikla Su ppm     tiu'ddepiiijm     praavm  

T n su ppm     tiu'ddepiiijm     praavmest   nn hu l T 'vvj  nmalla  s  'maa's  i ve'r  gnek-komiteaa'je kuulli tu j-joukk. Tu j-joouk st lie kutt vu zzla, kook ee'ttk 'stte riikkid da s  'mtii'  gid. Ju 'kk riikk n  mat   ut ee'ttk 'stti da ju 'kk s  'mte'   n  mat   ut ee'ttk 'stti.

Su ppm     praavm     dd vu rsagst  llm    n tu j-joouk st le'ddi puki koolm riikk da t i s  'mtii'  gi k  sk. Vu rsagst  ll m t  vt  s n lij tobdsted va'  t  zzid di vaajted k    l sttm    id da te    i gg vu 'jji pirr di p rgg d   uts  'jest   utmi llsa vu 'tte su ppm     t  vt  zzid oudeei   uddm    n.

Tu j-joukk k ott't  ll temaattla  k    m    id di s  'mtii'  gin da jee'res bie'lin pu ttam rapoortid t n su ppm    st jurddum s 'mmlai vu igg dvu  i tieu'ddmest. Tu j-joukk  lgg vuei'tted tuejjeed  httsa tu j jee'res bie'livui'm.

Su ppm     me 'r oudeem di tt tu j-joukk  lgg vuei'tted   'jted riikki hallt  zzid da s  'mtii'  gid e'tk    id da rapoortid. J s je 't e'tk     le'be rapoort uvddu   utmi lls nji, tu j-joouk vu zzla vu i'tte kue'd ed t  zz je 'rab vu mms  ttm    id.

Tu j-joukk tu'mmad jii'jjes vu kk  zzi pirr da mie'rrad t in t  'rkben p  'jbe 'lnn peaggtum tu immjumms st.

41 artikla Su ppm     praav m kuul

Su ppm     40 artiklast jurddum su ppm     tiu'ddepiiijm     praavm    st   dd m kuulid jue'jjet puki koolm riikk k  sk t ssa le'be jee'res su ppm     me ldl nji.

VII Iáákk Jee'res meárrõõzz

42 artikla Vuállaákee'rjtummuš

Tán suáppmõõžž uu'det puki koolm riikk sää'mtee'gğ priimmâmnalla ou'ddel tøn vuállaákee'rjtummuž.

43 artikla Ratifiâsttmõš da við'kķepuáttmõš

Tán suáppmõõžž ratifiââ'stet.

Suáppmõš puátt við'kķe kolmm láággad pei'vven mânġa tõi'st, gu puk vue'ssbeä'l lie ruõkkâm ratifiâ'sttemķee'rjeez Taarrġannam álggaa'sšiministeriaa'je.

Taarrġannam álggaa'sšiministeria i'lmmat jee'res bie'lid ratifiâ'sttemķii'rji ruõkkmõõžžâst da suáppmõõžž við'kķepue'ttemäai'j. Vue'ssbeä'l va'sttee ää'sš pirr teáđtummušest sää'mtii'ğġid.

44 artikla Suáppmõõžž muttâz

Muttsid tán suáppmõšše raajât õhttsažtuájast puki koolm riikk sää'mtii'ğġivui'm.

Suáppmõõžž muuttâs puátt við'kķe kolmm lo pei'vved mânġa tõi'st, gu vue'ssbeä'l lie i'lmmtam Taarrġannam álggaa'sšiministeriaa'je priimm'meez muttsid.

45 artikla Čáuddõõttmõš

Vue'ssbie'll vuáitt čáuddõõttâd suáppmõõžžâst i'lmmtee'l ää'sšest ķeerġlânġi Taarrġannam álggaa'sšiministeriaa'je, kââ'tt i'lmmat jee'res vue'ssbie'lid kõiõčmõõžžâst áarrai i'lmmtõõzz vuásttavä'lddmet da i'lmmtõõzz siiskõõzzâst. Vue'ssbeä'l va'sttee ää'sš pirr teáđtummušest sää'mtii'ğġid.

Čáuddõõttmõš kuâskk tâ'lķ čáuddõõttmõõžž kuâđđam vue'ssbeä'l da puátt við'kķe kuuđ mäânġâ'j ķee'jġest mânġa tõi'st, gu Taarrġannam álggaa'sšiministeria lij vuásttavälddam čáuddõõttâmi'lmmtõõzz.

46 artikla Alggveärlâž tee'kst ruõkkmõš da vuállaákee'rjtummuš

Tán suáppmõõžž alggveärlâž kuu'sķid ruõkkât Taarrġannam álggaa'sšiministeriaa'je, kââ'tt tuáimat jee'res vue'ssbie'lid suáppmõõžž vuõiggsen tuõđštum kopioid. Vue'ssbeä'l va'sttee suáppmõõžž vuõiggsen tuõđštum kopioi tuáimtummšest sää'mtii'ğġid.

Tán áâsktem diõtt vue'ssbie'li ee'ttkõ'stti lie vuállaákee'rjtam tán suáppmõõžž.

Suáppmõõžž ââ'net vuäžžmest sää'mķiõ'lle.

Rajjum.....stpei'vvenmannust 20- - taarrķiõ'lle, tâ'vvsää'mķiõ'lle, ruõcckĩõ'lle da lää'ddķiõ'lle.